

Samenvatting

De geschiedenis van de verdwenen Haepse korenmolen bij de Hoop in Doetinchem is eind vorige eeuw beschreven door H. Stam. De laatst door hem genoemde molenaar Kleve is een directe voorouder in onze stamboom Dortmans-Steeverink. Dit artikel gaat verder in op de geschiedenis van de Haepse molen en de relatie met de molenaar Kleve. Volgens de verzamelde informatie werd de korenmolen gebouwd in 1856 door Joannes Hillebrand en werd de molen gesloopt rond 1920 bij de vergraving van de Oude IJssel. De molen stond in een meander van de Oude IJssel, ongeveer waar nu Havenstraat 10 is gelegen. Dit gebied werd ook wel de Haperkloot genoemd. Bernardus Joannes Kleve werd eigenaar van het gebied en molen, nadat hij in 1892 failliet was verklaard als molenaar van de vergelijkbare Gooische molen in Hengelo (Gld), en met de nodige financiële ondersteuning van zijn schoonouders Antonius Herfkens en Elisabeth Wienholts uit Steenderen. Na zijn overlijden in 1907 verkocht zijn weduwe Charlotte Petronella Herfkens de grond en molen in 1909 en 1917, mede i.v.m. de in 1892 aangekondigde onteigening voor de vergraving van de Oude IJssel rond 1920.

Inleiding

In de Nederlandse Molendatabase¹ is opgenomen de Hapermolen (Ten Bruggencate-nr. 06908 b bis) en de opvolger daarvan de Haepse of Homoetse molen (Ten Bruggencate-nr. 03123 e). Beide molens lagen bij de Oude IJssel ten zuiden van Doetinchem, dicht bij de grens met Wijnbergen en beide zijn in de loop der tijd verdwenen. In de Kronyck heeft H. Stam (†1997) in een aantal artikelen aandacht besteed aan deze molens^{2 3 4 5}.

Mijn interesse in de Haepse molen ontstond door de door H. Stam genoemde laatste molenaar, Bernardus Joannes Kleve en zijn vrouw Charlotte Petronella Herfkens. Het echtpaar Kleve-Herkens zijn directe voorouders van mijn vrouw, zie onze stamboom Dortmans-Steeverink⁶.

In de afgelopen 2 jaar heb ik de historie van de Haepse molen zo goed mogelijk gereconstrueerd uit diverse bronnen zoals kranten (Delpher), archieven (Erfgoed Centrum Achterhoek en Liemers (ECAL), Gelders Archief, Regionaal Archief Zutphen, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)), kaarten (Topotijdreis) en eigen informatie uit de familie Steeverink.

De Haepse molen werd volgens mijn bevindingen rond 1856 gebouwd door Joannes Hillebrand op een stuk land genaamd de Haperkloot in een meander (bocht) van de Oude IJssel. Het was een korenmolen die rond 1920 is gesloopt, mede vanwege de vergraving van de Oude IJssel waarbij de meander is verdwenen. Bernardus Kleve was er molenaar tussen 1892 en 1907.

¹ www.molendatabase.nl

² De molens van Doetinchem, door H. Stam (Kronyck 1977/6, p. 10-12)

³ De molens van Doetinchem, door H. Stam (Kronyck 1978/7, p. 14-16)

⁴ De molens van Doetinchem, door H. Stam (Kronyck 1978/8, p. 12-14)

⁵ Doetinchem heeft van acht molens er nog drie over, door H. Stam (Kronyck 2004/111, p. 2-13)

⁶ www.dortmans-steeverink.nl

De gevonden informatie volgt hierna met verwijzing naar de gebruikte bronnen, hopelijk zijn er nog aanvullingen beschikbaar bij geïnteresseerde lezers. Met name een afbeelding van de molen is welkom.

Bij gebrek aan een echte afbeelding is onderstaande foto opgenomen van de Walderveense Molen in Lunteren (bron: Wikipedia), die een beeld geeft van het type molen zoals omschreven door H. Stam.

Dit artikel is te vinden op onze website via [www.dortmans-steverink.nl/GenealogieDS/De verdwenen korenmolens op de Haperkloot](http://www.dortmans-steverink.nl/GenealogieDS/De%20verdwenen%20korenmolens%20op%20de%20Haperkloot), inclusief kopieën van de gebruikte akten, kaarten etc.

Korte beschrijving van de Hapermolen en Haepse molen volgens de Nederlandse Molendatabase

In de Nederlandse Molendatabase¹ is voor de Hapermolen de volgende beschrijving opgenomen:

- Ten Bruggencate-nr.06908 b bis
- Naam Haper molen; Modeltype Watermolen; Functie Korenmolen; Locatie Havenstraat 10, Doetinchem (bij benadering); Bouwjaar < 1230; Verdwenen 1741 – 1783
- Opvolger Doetinchem (Haepse molen/ Homoetse molen)
- Molenaars -
- Geschiedenis: In 1230 werd het eigendom van de watermolen aan de Oude IJssel, de Haper molen genaamd, door Doetinchem met Doesburg verruild voor de tegengestelde verplaatsing van de Jaarmarkt. Uit vermeldingen van 1378 tot 1644 blijkt dat de molen bij een goed behoorde, dat onder verschillende naam varianten bekend stond. Tot 1486 was het goed met de molen in bezit van de eigenaars van Wisch, waaronder de heer van Homoet, en vanaf 1486 van de graven van den Berge. Uit handelsovereenkomsten blijkt dat de molen lange tijd het eindpunt was van de scheepvaart op de Oude IJssel vanaf Doesburg. De molen staat op de kaart van Jacobus van Deventer uit 1560 aangegeven als een dubbele molen aan de hoofdtak van de Oude IJssel, evenals op de kaart van Christian Sgrooten uit 1573⁷ (die naast de ingang van ECAL hangt). Kaarten van Slichtenhorst uit 1654, van Nicolaas Visscher uit 1680 en van Tirion uit 1741 tonen de molen ook nog. Maar op de Hottinger kaarten uit 1783 komt de molen niet meer voor. Bron: Molens, Mulders, Meesters, Hagens. Verzameling H. van der Kaay
- Wetenswaardigheden: De aangegeven locatie is een ruwe schatting naar de kaart van Van Deventer.

Figuur 1 Kaart Sgrooten 1573 met de Haeper molen

Voor de genoemde opvolger, de Haepse/Homoetse molen is de volgende beschrijving opgenomen:

- Ten Bruggencate-nr.03123 e
- Naam Haepse molen/ Homoetse molen; Modeltype Kantige molen, stellingmolen; Functie korenmolen; Locatie Havenstraat 10, Doetinchem (bij benadering); Bouwjaar 1850; Verdwenen circa 1930; Voorganger Doetinchem (Haper molen). Deze molen was eerst eigendom van Hillebrand.

⁷ [www.kbr.be. Brusselse Atlas, Sgrooten, Christian, 1573. https://uurl.kbr.be/bib/17538007](https://uurl.kbr.be/bib/17538007) Comitatus Montis <https://uurl.kbr.be/1438279>

- Wetenswaardigheden: De aangegeven locatie is een ruwe schatting naar de TK van 1908.

In zijn artikel uit 2004 geeft H. Stam⁵ de volgende aanvullende informatie:

- De Haper molen droeg de naam Hap of Haep, een oude spelling voor hoop
- De naam De Hoop is later overgegaan op de omgeving van het Wijnbergse kerkje en wordt thans nog gevoerd door de Doetinchemse woonwijk over het spoor tussen de Wijnbergseweg, de Torontostraat en de Canadaparklaan. Zij heeft dus eeuwenlang standgehouden, steeds onder de naam Homoetse molen, naar Hendrik van Homoet, die ermee werd beleend. De waterradmolen is op zekere tijd verdwenen, wanneer is niet bekend, en ervoor in de plaats kwam een windmolen. Wel is het oeroude houtwerk van de waterradmolen teruggevonden toen in de jaren twintig van de vorige eeuw de Oude IJssel werd vergraven. Door deze vergraving kwam de plaats van de molen die oorspronkelijk aan de rechteroever lag, de Doetinchemse zijde, aan de linkeroever van de rivier terecht. De molen bevond zich ongeveer ter plaatse van de bedrijfsgebouwen van de Gebeco, tussen de tegenwoordige loop van de Oude IJssel en de Wijnbergseweg.
- ... de latere windmolen, stond er nog tot kort voor de vergraving van de Oude IJssel, omstreeks zeventig jaar geleden en was toen een achtkante bovenkruier met een stelling, op een stenen onderstuk. De romp was gedekt met riet. Hij was als korenmolen in gebruik en de laatste molenaar was een zekere Kleve.

De laatstgenoemde (Bernardus Joannes) Kleve is het aanknopingspunt met de stamboom Dortmans-Steeverink⁶ zoals hierna zal blijken. In het vervolg wordt daarom alleen ingegaan op de geschiedenis van Haepse molen.

Locatie van de Haepse molen

De locatie van de Haepse molen is terug te vinden op een aantal oude kaarten zoals in Topotijdreis maar ook andere bronnen. Het relevante gebied is een (voormalige) meander in de Oude IJssel nabij de huidige wijk de Hoop, langs de huidige Wijnbergseweg (de in 1855 aangelegde grindweg van Zutphen naar Emmerik). Onderstaande figuren geven de ontwikkeling van de locatie op kaarten in Topotijdreis uit achtereenvolgens 1836, 1850, 1890, 1930, 1954, 1957 en 2025⁸, (allemaal gecentreerd op hetzelfde punt en met dezelfde zoomfactor). Hierbij moet wel bedacht worden dat het beeld en de jaartallen niet per se precies met elkaar kloppen. In deze set figuren laat die van 1890 het best de positie van de molen zien, die er in 1850 volgens deze kaarten nog niet stond en in 1930 is verdwenen. We zien ook het verdwijnen van de meander in de Oude IJssel door de vergraving rond 1930.

Figuur 2 Topotijdreis 1836

Figuur 3 Topotijdreis 1850

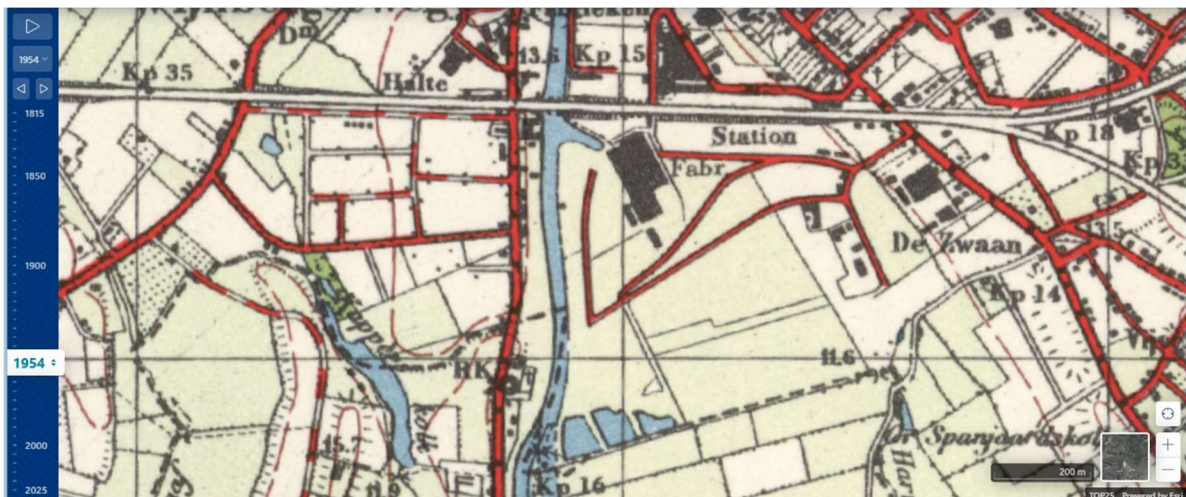
⁸ <https://www.topotijdreis.nl/kaart/2025/@217000,441170,11>

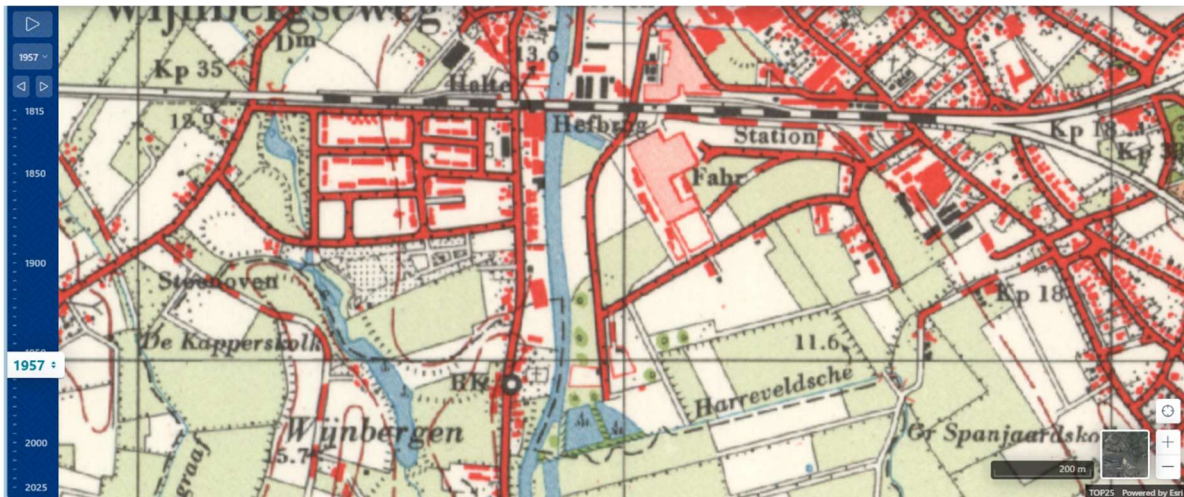
Figuur 4 Topotijdreis 1890

Figuur 5 Topotijdreis 1930

Figuur 6 Topotijdreis 1954

Figuur 7 Topotijdreis 1957

Figuur 8 Topotijdreis 2025

Naast deze kaarten zijn er andere interessante kaarten uit 1831, 1832, 1844, 1863, 1886 en 1941 beschikbaar zoals hieronder weergegeven, waarbij ingezoomd is op het gebied van de meander in de Oude IJssel

Figuur 9 Gelders Archief, archief Rijkswaterstaat 1831⁹

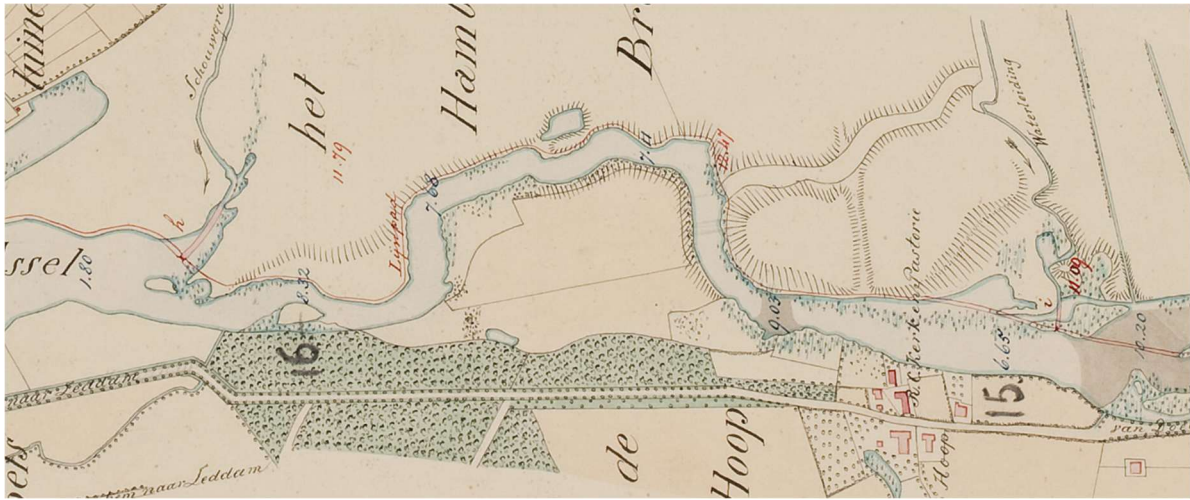
Merk op dat in deze kaart uit 1831 de veel latere vergraving van de Oude IJssel ter plekke van de meander (circa 1920) al aangegeven staat.

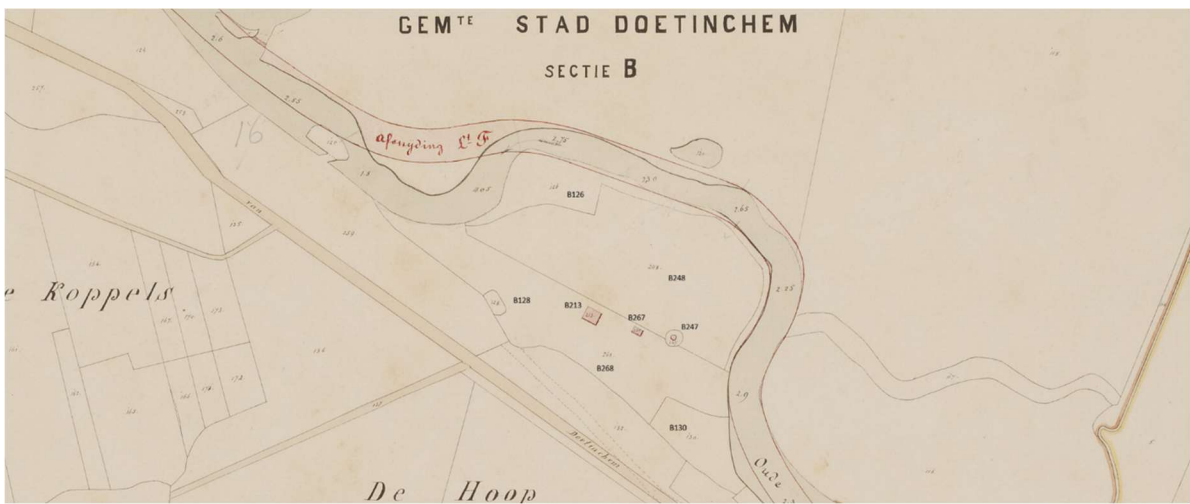
Figuur 10 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, kadastrale kaart 1832¹⁰. De nummers in bold zijn toegevoegd voor de zichtbaarheid (ADo)

⁹ Gelders Archief, archief Rijkswaterstaat 0875 kaarten, inventarisnummer 1.1.1.8. De Oude IJssel, 177 De verbetering van de Oude IJssel tussen het landgoed de Kemmenade en Doetinchem, 14 september 1831 hoort bij Gelders Archief, archief Rijkswaterstaat 0108 inventarisnummer 187, G.J. Dibbets, De verbetering van de Oude IJssel tussen het landgoed de Kemmenade en Doetinchem, 14 september 1831.

¹⁰ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed <https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/> kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stad Doetinchem, Gelderland, sectie B, blad 01 (MIN05040B01)

Figuur 11 Gelders Archief, archief Provinciale Waterstaat 1844¹¹

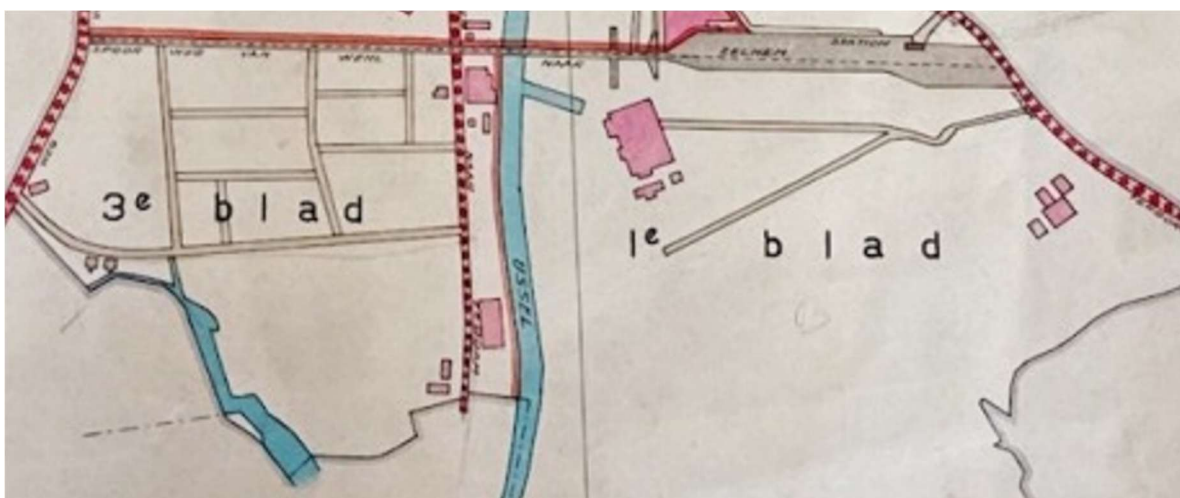
Figuur 12 Gelders Archief, archief Provinciale Waterstaat 1863¹². De nummers in bold zijn toegevoegd voor de zichtbaarheid (ADo)

¹¹ Gelders Archief, archief Provinciale Waterstaat 1121 inventarisnummer 2-004, Willem Constantijn Arnold Staring, De toestand der rivieren en afwateringen in het Zutphense en ontwerp tot verbetering, De Oude IJssel en de Aa, 1844.

¹² Gelders Archief, archief Provinciale Waterstaat 1121 kaarten inventarisnummer 1. 6 Ontwerp tot verbetering van de afwatering op de Oude IJssel, 1863. N.B. Zie ook archief Provinciale Waterstaat, inventarisnummer 223, 6-0004 Kaart van de rivier den Ouden IJssel bevattende het ontwerp tot verbetering der afwatering op die rivier: (in 7 bladen), 14 augustus 1863.

Figuur 13 ECAL, waterschap Oude IJssel 1886¹³

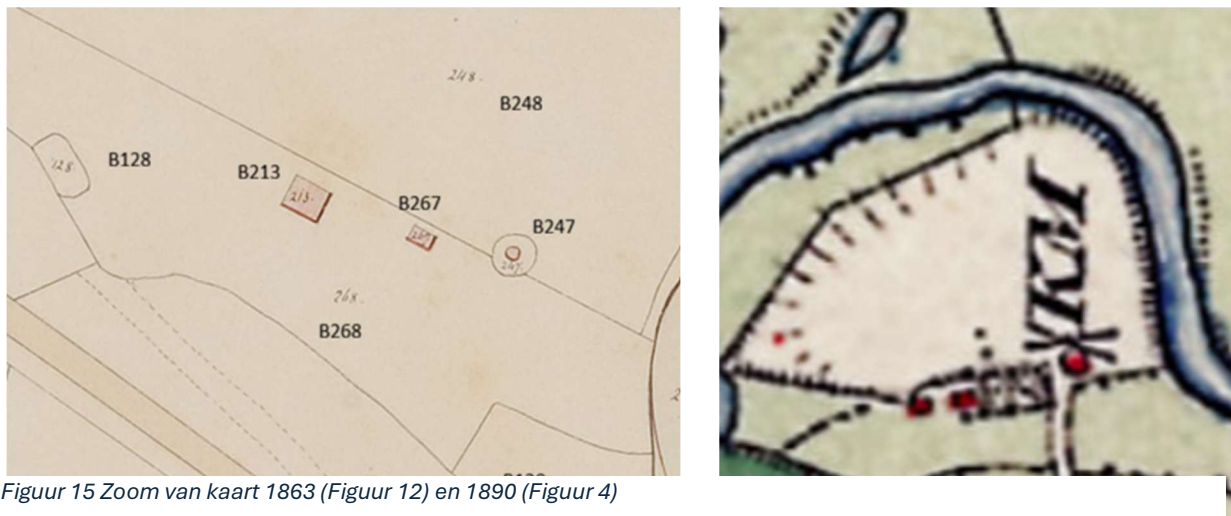

Figuur 14 ECAL, kadaster gemeente Doetinchem 1941¹⁴

¹³ ECAL 1353 Waterschap van de Oude IJssel, 1880-1959, 84 Stad-Doetinchem B in 1 blad - Hamburgerbroek gedateerd door griffier Staten van Gelderland 18 november 1886

¹⁴ ECAL 1233 Kadaster gemeente Doetinchem, 1822-1999 110 Overzichtskaart, opgemaakt/afgegeven 1881, 1941

De kaarten uit 1863, 1886 en 1890 laten het best zien waar de korenmolen stond en zijn ook goed te vergelijken, onderstaande figuren zoomen daarom in op de meander. Op beide kaarten zien we een huis en schuur, de korenmolen (KM), een kolk (watertje) vlak bij het huis/schuur. Op de kaart

Figuur 15 Zoom van kaart 1863 (Figuur 12) en 1890 (Figuur 4)

uit 1863 zijn een huis en schuur aangegeven met sectie nr B213 en B267, de molen met sectie nr B247 en de kolk met sectie nr B128, alsmede de secties B248, B268 en B130.

Op de kaart uit 1930 is te zien dat de Oude IJssel vergraven is en de molen verdwenen en dat het huis/schuur er nog staat maar dan aan de andere zijde van het water zoals door H. Stam opgemerkt. De Torontostraat in de wijk de Hoop ligt tegenover het huis en dus eigenlijk in het verlengde van de oude toegangsweg naar de molen.

De Kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stad Doetinchem, Gelderland, sectie B, blad 01 (MIN05040B01)⁹ van dit gebied is gegeven in Figuur 9. Hierin zijn opgenomen de volgende secties die in het vervolg verder aan de orde komen: B126, B127, B128, B129 en B130 die samen het aangegeven gebied in de meander van de Oude IJssel in 1832 vormen. De contouren van een aantal van deze secties op de kadastrale kaart van 1811-1832 zijn op andere kaarten terug te vinden, daarover later meer.

De bijbehorende Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) Stad Doetinchem, Gelderland, sectie B¹⁵ geeft de volgende informatie

Tabel 1 Sectie B126 t/m B130 uit OAT kadastrale kaart 1811-1832 minuutplan Stad Doetinchem, sectie B, blad 01.

sectie	Eigenaar	Gebruik	Bunders	Roeden	Ellen
B126	De erven Lambertus Verheij	weiland		63	
B127	idem	bouwland	2	43	20
B128	idem	kolk		3	30
B129	idem	weiland	1	79	70
B130	idem	weiland		40	30

N.B. Na 1811 worden de volgende maten gebruikt: 1 bunder = 1 ha = 10000 m², 1 roede = 1 are = 100 m², 1 el = 1 centiare = 1 m².

Tezamen was het oppervlak van dit terrein dus 52950 m² ofwel 5 ha, 29 are en 50 centiare. Kijkend naar de locatie van de korenmolen op de kaart uit 1863 en het minuutplan uit 1832 dan heeft de molen in goede benadering gestaan op de grens van secties B127 en B129, op de plek die ook op

¹⁵ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, kadastrale kaart 1811-1832: minuutplan Stad Doetinchem, Gelderland, sectie B, blad 01 (MIN05040B01)

de kaart van 1890 wordt gemarkeerd. De sectie nummers zijn in de loop der tijd veranderd door toevoeging van nieuwe entiteiten.

Wanneer we de kaart uit 1890 met de hiervoor gegeven informatie digitaal laten overlappen met de kaart uit 2025 krijgen we het volgende resultaat als we bekende vaste herkenningspunten als de spoorlijn en de Martinuskerk zo goed mogelijk op elkaar plaatsen

Figuur 16 Overlay van de kaarten uit 1890 en 2025

Hieruit blijkt dat de korenmolen in goede benadering gestaan heeft naast de huidige Oude IJssel, ter hoogte van Torontostraat 1 en onder het huidige pand Havenstraat 10 zoals gemeld door H. Stam⁵. Het huis/schuur (daarover later meer) lag dan ook naast de huidige Oude IJssel zoals getekend op de kaart uit 1930.

Na 1832 is het gebied vaak opnieuw ingedeeld door aanleg van een huis/schuur, molen, weg etc. De oorspronkelijke sectie nummers van een aantal percelen zijn daarbij veranderd in de loop der jaren, hiervoor is geen systematisch bijgehouden informatie gevonden. Op basis van de akten van verkoop en memories van successie e.d. kan e.e.a. wel redelijk goed in kaart worden gebracht in de periode tussen 1832 en 1930 (als de molen is gesloopt). Deze reconstructie met de verschillende betrokken partijen volgt later, inclusief de betrokkenheid van het echtpaar Kleve-Herfkens.

Naam van het gebied waar de korenmolen stond; de Haperkloot

Het gebied waar de molen zich bevond, sectie B126 t/m B130 op de Kadastrale Kaart 1811-1832, is in het voorgaande aangegeven.

Op 8 augustus 1848 verkoopt Wilhelmus Antonius Verheij, zoon van Lambertus Verheij, dit gebied aan Joannes Hillebrand. In de akte van transport en hypotheek voor notaris van Zuydam te Terborg¹⁶ wordt het gebied genoemd als “een partij land 'de Haperkloot' onder Stad Doetinchem” en bestaat uit de genoemde secties B126 t/m B130 samen 53050 m², nagenoeg hetzelfde zoals hierboven genoemd in Tabel 1 uit de Kadastrale kaart 1811-1832 (52950 m²).

Tabel 2 Sectie B126 t/m B130 uit akte van transport en Hypotheek 1848 aan Joannes Hillebrand

sectie	Eigenaar	Gebruik	Bunders	Roeden	Ellen
B126	WA Verheij	weiland		62	
B127	idem	bouwland	2	45	20
B128	idem	kolk		3	30
B129	idem	weiland	1	79	70
B130	idem	weiland		40	30

Een aan de Haperkloot verwante naam komt terug bij de verkoop van een aantal percelen gras en rogge door de weduwe van Joannes Hillebrand, Wilhelmina Mulder, op 26 juni 1889 door notaris Ladenius in Doetinchem¹⁷ “op de Hoopekloot bij de Molen bij Doetinchem”.

In de rest van dit document wordt het gebied van de meander in Oude IJssel met secties B126 t/m B130 in Kadastrale Kaart 1811-1832 daarom aangeduid als “de Haperkloot” met daarop een korenmolen.

De betekenis van “kloot” in deze context is niet duidelijk. Wellicht heeft het iets te maken met de zandbult die daar ter plekke lag langs de Oude IJssel zoals te zien op de kaarten uit 1849 en 1865, en betekent het zoiets als kluit of heuvel/berg. Dit in analogie van de naam van 2 stukken bos bij Beek (Montferland) “de Groote en de Kleine Kloot”¹⁸.

Blijkbaar was het gebied in de meander niet zo gevoelig voor overstromingen van de Oude IJssel als andere stukken land in het naastgelegen Hamburgerbroek en kon hier dus een huis, molen etc. gebouwd worden. Wel was de meander een obstakel voor de scheepvaart via de Oude IJssel van Doesburg naar Duitsland en werd de meander afgesneden (vergraven) rond 1920. Daarmee verdween ook de korenmolen op de Hapersloot.

¹⁶ ECAL 3015 278 1077 Transport en Hypotheek. Een partij land 'De Haperkloot' onder Stad Doetinchem, 08-08-1848, Notaris: S. Th. van Zuydam, Terborg. Geregistreerden: Wilhelmus Antonius Verheij Jan Hillebrand Hendrik Braam

¹⁷ Delpher, De Graafschapbode, 22 juni 1889

¹⁸ Berghapedia, <https://www.berghapedia.nl/index.php?title=Beekermark>

Eigenaren en ontwikkeling van de Haperkloot tussen 1832 en 1920

De familie Verheij

Lambertus Verheij werd gedoopt 21 juni 1758 in Doetinchem en Wijnbergen en overleed op 14 oktober 1829 in Stad Doetinchem. Hij was logementhouder in de Stad Doetinchem. In de Kadastrale Kaart 1811-1832: minuutplan Stad Doetinchem, Gelderland, sectie B, blad 01 worden zijn erfgenamen genoemd als eigenaren van de secties B126 t/m B130 van de Haperkloot, zie Figuur 10 en Tabel 1 alsook de Memorie van Successie bij zijn overlijden¹⁹. Zijn erfgenamen worden ook genoemd bij het overlijden van zijn dochter Maria Hendrika Verheij op 9-jarige leeftijd in 1832²⁰

Op 8 augustus 1848 verkoopt Wilhelmus Antonius Verheij, zoon van Lambertus Verheij, de Haperkloot voor f 1000,- met de in Tabel 1 genoemde percelen B126 t/m B130 aan Joannes Hillebrand¹⁶ zoals hiervoor genoemd. In deze akte wordt vermeld dat WA Verheij de percelen kocht op 11 nov 1836 in Arnhem (23 dec 1836 Doesburg) (deze akte heb ik niet kunnen vinden (ADo))

De familie Hillebrand-Mulder

Joannes Hillebrand werd gedoopt op 20-09-1809 in Doetinchem en Wijnbergen en overleed op 6-3-1863 in Stad Doetinchem. Hij was getrouwd op 19 november 1836 met Wilhelmina Mulder en was timmerman en windkorenmolenaar van beroep. Wilhelmina Mulder is geboren op 27 juli 1817 in Dichteren en overleed op 20 februari 1895 in Oosseld. De Memorie van Successie bij haar overlijden en haar testament heb ik niet gevonden. Zijn testament werd opgesteld op 5 maart 1863 bij notaris JD Pasteur in Stad Doetinchem²¹. In de Memorie van Successie bij zijn overlijden²² wordt genoemd een huis + erf met windkorenmolen, bouwland en weiland, gelegen Stad Doetinchem sectie B nr. B126, B128, B130, B213, B247, B248, B267 en B268 samen 5 bunder, 29 roeden en 50 ellen ofwel 52950 m². Dat is precies de oppervlakte van het gebied uit Tabel 1. De kaart van Rijkswaterstaat uit 1863 geeft ook precies deze sectienummers zodat deze kaart inderdaad uit 1863 stamt.

Joannes Hillebrand kocht dit gebied op 8 augustus 1848 van Wilhelmus Antonius Verheij zoals hiervoor genoemd en bestond toen uit de secties B126 t/m B130. Het huis was in 1848 volgens de akte in aanbouw en nog niet kadastraal geregistreerd, maar wel onderdeel van het onderpand. De prijs van het geheel was f 1250,-. De secties B127 en B129 zijn dus later aangepast vanwege de komst van huis + erf (B213), schuur (B267) en windkorenmolen (B247). B127 werd later B248 en B129 werd later B268 met onveranderde buitengrenzen.

¹⁹ Gelders Archief, 0024 Memories van Successie, Kantoor Doesburg: reg IV, 1829, nr 338, bestand 422/539

²⁰ Gelders Archief, 0024 Memories van Successie, Kantoor Doesburg: reg IV, 1832, nr 161, bestand 206/470

²¹ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JD Pasteur, inventarisnummer 43 1863, aktenummer 50, 5 maart 1863

²² Gelders Archief, 0024 Memories van Successie, Kantoor Doesburg: reg IV, 1863, nr 9658, bestand 113/452; tafel V-bis 1863, bestand 67/176

Joannes Hillebrand kreeg op 8 november 1849 een obligatie van f 1350,- op de secties B126, B127, B128, B130, B213 en B214 ter grootte van 5 bunders, 30 roeden en 50 ellen²³, zie Tabel 3. In vergelijking met Tabel 2 is sectie B129 gesplitst in secties B213 (huis) en B214.

Tabel 3 Sectie B126 t/m B214 uit akte van obligatie 1849 aan Joannes Hillebrand

sectie	Eigenaar	Gebruik	Bunders	Roeden	Ellen
B126	J Hillebrand	weiland		62	
B127	idem	bouwland	2	45	20
B128	idem	kolk		3	30
B130	idem	weiland		40	30
B213	idem	huis en erf		1	60
B214	idem	weiland	1	78	10

Joannes Hillebrand kreeg op 21 februari 1854 een aanvullende obligatie van f 300,- op de secties B126, B127, B128, B130, B213 en B214 ter grootte van 5 bunders, 30 roeden en 50 ellen²⁴.

Joannes Hillebrand kreeg op 7 november 1855 een hypotheek van f 2000,- op de secties B126, B127, B128, B130, B213 en B214 ter grootte van 5 bunders, 29 roeden en 50 ellen²⁵.

Joannes Hillebrand kreeg op 7 mei 1857 een hypotheek van f 500,- op de secties B126, B127, B128, B130, B213 en B214 + een nieuwgebouwde korenmolen die nog geen afzonderlijk kadastrummer heeft²⁶.

Joannes Hillebrand kreeg op 30 november 1861 een hypotheek van f 500,- tegen een rente van 5% op de secties B126, B128, B130, B213, B247, B248, B316 en B317 bestaande uit een huis + erf, een nieuwe korenmolen en bouw en weiland²⁷. Sectie B127 is gesplitst in sectie B247 (korenmolen) en B248. Sectie B214 is blijkbaar gesplitst in B316 en B317, vermoedelijk de secties B267 en B268 uit de eerdergenoemde Memorie van Successie van Joannes Hillebrand uit 1863 en de kaart van Rijkswaterstaat uit 1863 (Figuur 12).

De korenmolen is dus door Joannes Hillebrand gebouwd tussen eind 1855 en begin 1857 (1856 voor de eenvoud), ordegrrootte kosten was circa f 2500,- (in tegenwoordige tijd is dat circa 35000 Euro). Hillebrand was timmerman dus wellicht heeft hij dit grotendeels zelf gedaan.

Bij het overlijden van Joannes Hillebrand in 1863 werden de bezittingen nagelaten aan zijn vrouw Wilhelmina Mulder en hun kinderen waaronder Hendrikus, Joannes en Antonius. Hendrikus Hillebrand is geboren 28 januari 1838 in Stad Doetinchem en overleed 11 november 1907 in Wijnbergen. Joannes Hillebrand is geboren 12 april 1846 in Stad Doetinchem en overleed 9 april 1926 in Herwen en Aerdt. Antonius Hillebrand is geboren 8 mei 1852 in Stad Doetinchem en

²³ ECAL, 3015 Notarissen in de gemeente Oude IJsselstreek, 1811-1935, FXL de Both, inventarisnummer 403 aktenummer 1334, 08 november 1849

²⁴ ECAL, 3015 Notarissen in de gemeente Oude IJsselstreek, 1811-1935, FXL de Both, inventarisnummer 408 aktenummer 2256, 21 februari 1854

²⁵ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JD Pasteur, inventarisnummer 35 1855, aktenummer 190, 7 november 1855

²⁶ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JD Pasteur, inventarisnummer 37, 1857, aktenummer 93, 7 mei 1857

²⁷ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JD Pasteur, inventarisnummer 41, 1861, aktenummer 279, 30 november 1861

overleed 20 oktober 1888 in Stad Doetinchem. Hendrikus was molenmaker en molenaar, Antonius was graanhandelaar, broodbakker en arbeider, Joannes was timmerman.

Antonius Hillebrand wordt op 14 feb 1881 failliet verklaard door de rechtbank in Arnhem^{28 29}. Notaris JD Pasteur verkoopt op 11 mei 1881 de inboedel van Antonius Hillebrand^{30 31}. Koper is zijn broer Henricus Hillebrand voor een bedrag van f 164,-. Het huis met tuin en bouwland ter grootte van 68 aren en 25 centiaren in de Hoop van Antonius Hillebrand wordt door notaris JD Pasteur op 17/31 mei 1881 verkocht^{32 33}. Sectie nummers zijn A342, A343, A367 en A368. Koper is Hendrikus Hillebrand voor een bedrag van f 3220,- Tegelijkertijd wordt op 17/31 mei 1881 verkocht een opstand van een huis in de Hoop waarin een bakkerij wordt uitgeoefend door Hendrikus Hillebrand. Koper is Hendrikus Hillebrand voor een bedrag van f 650,-. Sectienummer is A453, de oppervlakte wordt niet genoemd.

Hendrikus Hillebrand vraagt op 22 oktober 1887 vergunning aan voor de oprichting van een stoomkorenmolen bij zijn windkorenmolen op sectie B422³⁴. Dat is dus een 2^e korenmolen naast de al bestaande windkorenmolen op de Haperkloot!

Op 2 mei 1891 breekt brand uit in het huis van Hendrikus Hillebrand in de Hoop. Daarbij wordt ook het tegenoverliggende huis van van Onna verwoest en moet een overslaande brand naar de Sint Martinuskerk ook geblust worden³⁵. Er was een brandverzekering maar het is onduidelijk of de panden na de brand weer herbouwd zijn.

Op 14 maart 1892 worden in de Staatscourant een reeks onteigeningen aangekondigd voor verbetering van de bevaarbaarheid van de Oude IJssel en de Aastrang. Deze verbetering ter verbetering van de veiligheid (overstromingen) en economie was al lang onderwerp van onderzoek en besluitvorming en ook de basis voor het oprichten van het Waterschap van de Oude IJssel (1880-1959). Het archief van dit Waterschap wordt beheerd door ECAL en bevat een schat aan informatie over de stand van zaken en ontwikkeling van de Oude IJssel rond 1900. De Haperkloot was onderdeel van de herinrichting van de Oude IJssel en dus werden in de publicatie van 12 maart 1892 diverse percelen aangeduid voor onteigening³⁶:

²⁸ Delpher, Arnhemse Courant, 16 februari 1881

²⁹ Delpher, De Graafschapbode, 26 februari 1881

³⁰ Delpher, De Graafschapbode, 7 mei 1881

³¹ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JD Pasteur, inventarisnummer 61 1881, aktenummer 102, 11 mei 1881.

³² Delpher, De Graafschapbode, 7, 21 en 28 mei 1881

³³ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JD Pasteur, inventarisnummer 61 1881, aktenummer 106/114, 17/31 mei 1881

³⁴ Delpher, De Graafschapbode, 22 oktober 1887

³⁵ Delpher, De Graafschapbode, 2 mei 1891

³⁶ Delpher, de Graafschapbode, 12 maart 1892 (1^e en 2^e bijvoegsel)

Tabel 4 Te onteigenen percelen van fam. Hillebrand rond de Haperkloot/de Hoop

Kadastrale gemeente Stad Doetinchem					
sectie	Eigenaar	Gebruik	Bunders	Roeden	Ellen
B128	Wilhelmina Mulder	kolk		3	30
B416	idem	huis, schuur en erf		7	
B417	idem	tuin		13	
B420	idem	weiland		2	
B460	idem	bouwland	2	28	50
B462	idem	weiland		92	30
B524	idem	hooiland	1	64	
		Totaal oppervlak	5	10	10
B422	Hendrik Hillebrand	molen en erf		3	25
B423	idem	uitweg weiland		2	75
B571	idem	stoommolen			25
B572	idem	bouwland		27	85
		Totaal oppervlak	0	34	10

Kadastrale gemeente Zeddam					
sectie	Eigenaar	Gebruik	Bunders	Roeden	Ellen
A527	H Hillebrand	wei en hooiland		34	60
A525	idem	bouwland		44	40
A368	idem	bouwland		3	15
		Totaal oppervlak	0	82	15

Deze onteigeningen werden al eerder aangekondigd bij de diverse betrokken gemeenten^{37 38} en dus konden betrokken eigenaren zich daar al eerder op voorbereiden.

Zo verkoopt op 3 maart 1892 notaris Ladenius de eigendommen van de weduwe Hillebrand en Hendrikus Hillebrand op de Haperkloot^{39 40}:

- van weduwe Joannes Hillebrand (Mulder) en Jan Hillebrand: B128, B416, B417, B420, B460, B462 en B524 zoals genoemd in Tabel 4, tezamen 5.10.10 ha
- van Hendrikus Hillebrand: B422, B423, B571 en B572 zoals genoemd in Tabel 4, tezamen 34.10 ha.

Koper van het gehele genoemde goed ter grootte van 5.44.20 ha is Antonius Joannes Herfkens (voor zichzelf) uit Baak voor een totale prijs van f 6320,-. T.o.v. de aankoop in 1848 door Joannes Hillebrand (5.30.50 ha) is het gebied dus met 0.13.70 ha in oppervlakte toegenomen ofwel 1370 m². Het is niet duidelijk waar dit verschil vandaan komt (meetfouten ?, koop ?)

Korte tijd later verkoopt Hendrikus Hillebrand ook het huis, bakkerij etc. in de Hoop waar de weduwe Joannes Hillebrand woont^{41 42}:

³⁷ Delpher, De Graafschapbode, 12 februari 1890

³⁸ Delpher, De Graafschapbode, 8 augustus 1891

³⁹ Delpher, De Graafschapbode, 6, 10, 13 en 24 februari, 2 maart 1892

⁴⁰ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, NTh Ladenius, inventarisnummer 76 1892, aktenummers 46/55, 18 februari/3 maart 1892

⁴¹ Delpher, De Graafschapbode, 4, 22, 24 en 29 juni 1892

⁴² ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, NTh Ladenius, inventarisnummer 76 1892, akte nummers 142 en 156, 16 en 30 juni 1892

- secties (A526, A525 en A527) = (4.60 + 20.60 + 29.80) = 55.00 are en (A525, A527 en A368) = (23.80 + 4,80 + 3,15) = 31.75 are; samen 86.75 are
- deze secties zijn eerder gekocht door Hendrikus Hillebrand op 17 en 31 mei 1881 (zie hiervoor; de nummers zijn veranderd behalve A368).

Het genoemde huis B526 met oppervlak 4.60 are ontbreekt in Tabel 4 (aangekondigde onteigeningen H. Hillebrand, Zeddam).

Daarmee was de rol van de familie Hillebrand rond de Haperkloot ten einde. De nieuwe eigenaar was het echtpaar Antonius Joannes Herfkens-Elisabeth Louise Juliana Wienholts, die het feitelijke beheer en bewoning in 1892 overdroegen aan hun dochter Charlotte Petronella Herfkens en haar man Bernardus Joannes Kleve, molenaar.

De familie Herfkens-Wienholts

Antonius Joannes Herfkens werd op 18 januari 1824 geboren in Zeddam als zoon van Roelof Herfkens en Petronella Sanders. De familie Herfkens was een bekende familie van molenaars in de Achterhoek. Antonius Joannes Herfkens overleed op 25 januari 1903 in Baak. Hij trouwde met Elisabeth Louise Juliana Wienholts op 21 augustus 1855 in Steenderen. Zij is geboren op 23 december 1815 in Steenderen als dochter van Gerhardus Wienholts en Engelina Kuster. Elisabeth Louise Juliana Wienholts overleed op 24 augustus 1898 in Baak. Uit dit huwelijk zijn een aantal kinderen geboren: Louise Antonetta Gerharda Herfkens op 19 mei 1856 in Steenderen, Charlotte Petronella Herfkens op 28 oktober 1857 in Steenderen en Antonius Gerhardus Herfkens op 16 december 1859 in Steenderen. Antonius Gerhardus Herfkens was de vader van Antonius Joannes Gerhardus Herfkens, de bekende eigenaar van het hotel-restaurant in Baak dat er nu nog staat.

Na het overlijden van Elisabeth Wienholts werden hun bezittingen verdeeld bij notaris Beker op 2 juni 1899⁴³. De totale erfenis bedroeg circa f 40000,- (ofwel 500000 Euro in tegenwoordige tijd). Aan Charlotte Petronella Herfkens en haar man Bernardus Joannes Kleve werd toebedeeld de eigendommen op de Haperkloot te weten de secties B128, B417, B422, B423, B460, B571, B651, B652, B653, B654 en B655 met totale grootte van 5 ha 8 aren en 85 centiare met een waarde van f 5184,-. Deze secties werden verkregen op 3 maart 1892 bij notaris Ladenius, zoals hiervoor al vermeld. De genoemde grootte van het perceel wijkt dus nogal af van eerdere waarden (circa 2000 m² minder), hiervoor is geen verklaring gevonden. Volgens de akte van 2 juni 1899 was het bezit op de Haperkloot al enige jaren in gebruik door molenaar Bernardus Joannes Kleve, tegen een kleine vergoeding. Vanaf 2 juni 1899 waren zij dus ook de eigenaren van deze eigendommen.

De familie Kleve-Herkens

Charlotte Petronella Herfkens werd geboren op 28 oktober 1857 in Steenderen en overleed op 31 mei 1944 in Doetinchem. Zij trouwde op 6 mei 1881 in Steenderen met Bernardus Joannes Kleve. Hij werd geboren op 27 november 1851 in Hengelo (Gld) en overleed op 16 juli 1907 in Stad Doetinchem. Zijn ouders waren Hendrik Kleve en Johanna Antonia Branderhorst, een welgesteld echtpaar. Bernardus Joannes Kleve en Charlotte Petronella Herfkens kregen samen 12 kinderen,

⁴³ ECAL, 3011 Notarissen in de gemeente Bronckhorst, 1812-1935, H Beker, inventarisnummer 136 1898-1900, akte nummer 2125, 2 juni 1899

5 in Hengelo en 7 in Stad Doetinchem waaronder Theodora Antonia Kleve op 31 maart 1893 in Doetinchem, die op 12 augustus 1921 trouwde met Jacobus Steverink. Hun zoon Antonius Bernardus Steverink is ouder 1^e graad in onze stamboom Dortmans-Steveink. In de familie Steverink zijn daarom ook nog enige herinneringen aan het echtpaar Kleve-Herfkens:

Figuur 17 Bernardus Joannes Kleve circa 1900 (foto Staring Instituut ECAL) en Charlotte Petronella Herfkens (circa 1939 (familiefoto). De foto van Bernardus Joannes Kleve hing in het huis van Jacobus Steverink aan de Watertapweg in Gaanderen dat werd vernietigd door brand circa 1975.

Bernardus Joannes Kleve kwam uit de molenaarsfamilie Kleve en begon als molenaar en bakker op de stoom- en windmolen aan de Keijenborgseweg in Hengelo (Gld)⁴⁴, ook wel genoemd de Gooische molen. Op 29 oktober 1891 werd hij failliet verklaard omdat hij enige schuldeisers gedurende langere tijd niet betaald had⁴⁵ ⁴⁶, volgens eigen zeggen omdat hij ziek was (tuberculose). Zijn faillissement werd nietig verklaard (“rehabilitatie”) op 6 oktober 1898⁴⁷. Zijn bezittingen werden in 1891 en 1892 verkocht waaronder, inboedel, huis, grond en de molen met bakkerij⁴⁸ aan de familie Mentink en later aan Hendrikus Johannes Sloot (de bakkerij Sloot bestaat nu nog steeds, net als de romp van de molen).

Bernardus Joannes Kleve had dus de nodige ervaring met het werken met een stoom- en windmolen toen zijn schoonvader in 1892 de stoom- en windmolen op de Haperkloot kocht en ter beschikking stelde van Bernardus Joannes Kleve. Hij kon direct “door” als molenaar op een vergelijkbare molen een tiental kilometers verderop dankzij de steun van de ouders van zijn echtgenote, Herfkens-Wienholts. Na zijn rehabilitatie op 6 oktober 1898 kon hij na 2 juni 1899 ook

⁴⁴ <https://www.oudhengelo.nl/index.php/molens/15-molens/41-sloot-korenmolen-keijenborg>; <https://www.molendatabase.nl/molens/ten-bruggencate-nr-03129-a>; <https://deoldekaste.nl/2019-04-100-jaar-bakkerij-sloot/>;

⁴⁵ Gelders Archief, 0517 Arrondissementsrechtbank en Parket van de Officier van Justitie te Zutphen, inventaris 489 1891, bestand 925-935/1000.

⁴⁶ Gelders Archief, 0517 Arrondissementsrechtbank en Parket van de Officier van Justitie te Zutphen, inventaris 597 1890-1891, nummer 51, bestand 533-544/744

⁴⁷ Gelders Archief, 0517 Arrondissementsrechtbank en Parket van de Officier van Justitie te Zutphen, inventaris 368 1898, bestand 483-485/744

⁴⁸ Delpher, De Graafschapbode, 21 oktober 1891, 24 oktober 1891, 14 november 1891, 30 januari 1892

formeel als eigenaar van de molen op de Haperkloot optreden, samen met zijn vrouw Charlotte Petronella Herfkens.

Tijdens het leven van Bernardus Joannes Kleve en ook daarna werd de wei op de Haperkloot gebruikt voor het organiseren van voetbalwedstrijden in Doetinchem^{49 50} (met name van de clubs DVC en Sparta). Na het voorjaar van 1911 was dit voetbalveld niet meer beschikbaar⁵¹, maar werd het veld wel gebruikt door de Doetinchemse Korfbalclub SSS.

Na het overlijden van Bernardus Joannes Kleve op 16 juli 1907, verkoopt Charlotte Petronella Herfkens de molen en weiland via Notaris A Moll op 1 mei 1909^{52 53}

- voor f 1480,- sectie B655 weiland ter grootte van 0.97.30 ha met recht van uitweg via secties B423 en B465 naar de Zeddamse grindweg aan Bernardus Bouwens te Stad Doetinchem
- voor f 1530,- molen met bouwland ter grootte van 0.35.60 ha: sectie B422 molen en erf 3.25 are, sectie B653 bouwland 3.30 are en sectie B737 bouwland 29.05 are aan Gerrit Jan Scholten molenaar te Zelhem met recht van uitweg via secties B423 en B465 naar Zeddamse grindweg en ook recht van uitweg van secties B651, B460 en B417.

Tenslotte verkoopt Charlotte Petronella Herfkens via Notaris JJ van Gorkom te Doetinchem haar laatste bezittingen op de Haperkloot, namelijk een huis met bouw- en weiland op 14/28 februari 1917^{54 55}

- sectie B128 weiland, B41, B423 uitweg en bouwland, B460 bouwland tuin sectie, B651 grasgrond, B652 huis en erf, sectie, B653 bouwland en B813 bouwland

Het totaaloppervlak was 4.11.55 ha. Koper van het geheel is Jan Palm, koopman uit Doetinchem, voor een bedrag van f 9026,-.

Charlotte Herfkens verkoopt in 1909 en 1917 dus in totaal $0.97.30 + 0.35.60 + 4.11.55 = 5.44.45$ ha, dat is slechts 25 m² meer als totaal van de te onteigenen gronden (1892).

Eigenaar Gerrit Jan Scholten

Gerrit Jan Scholten is dus de nieuwe molenaar op de Hapersloot vanaf mei 1909. Hij blijft niet lang eigenaar en verkoopt de molen op 2 maart 1911 via Notaris Schepens^{56 57}

- sectie B422 windkorenmolen + sectie XXX bouwland tezamen 9.70 are
- sectie B653 bouwland + sectie XXX varkensschuur tezamen 25.90 are

⁴⁹ Delpher, De Graafschapbode, 26 september 1906

⁵⁰ Delpher, De Graafschapbode, 14 september 1907

⁵¹ Delpher, De Graafschapbode, 18 september 1912

⁵² Delpher, De Graafschapbode, 20 januari en 6 februari 1909

⁵³ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, A Moll, inventarisnummer 96 1909, akte nummers 72 en 73, 1 mei 1909

⁵⁴ Delpher, De Graafschapbode, 6 en 27 februari 1917

⁵⁵ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JJ van Gorkom, inventarisnummer 107 1917, akte nummers 21 en 36, 14 en 28 februari 1917

⁵⁶ Delpher, De Graafschapbode, 4 februari 1911, 15 februari 1911, 18 februari 1911, 1 maart 1911

⁵⁷ ECAL, 3011 Notarissen in de gemeente Bronckhorst, 1812-1935, AG Schepers, inventarisnummer 376 1910,1911, akte nummers 7746 en 7763, 16 februari/2 maart 1911

De prijs voor het totaal was f 1211,-, de koper van beide delen was Joannes Antonius Ijsseldijk, smid te Zutphen. Totaal verkocht oppervlakte is dus 35.60 are zoals hiervoor ook genoemd bij de aankoop in 1909. De sectie B737 is dus bij deze verkoop in 1911 gesplitst in 2 delen.

Eigenaar Joannes Antonius Ijsseldijk

Geen informatie gevonden over deze persoon in relatie tot de molen op de Haperkloot. Vermoedelijk is de molen dus gesloopt tussen 1911 en 1920/1921 wanneer de Oude IJssel wordt vergraven.

Eigenaar Jan Palm

Jan Palm was koopman in Doetinchem en woonde op de Haperkloot na het kopen van de grond in 1917. Toen de vergraving van de Oude IJssel gestart werd, is hij eind 1921 verhuisd naar IJzevoorde, na een tijdelijke bewoning van een woning die door de gemeente Doetinchem ter beschikking werd gesteld⁵⁸ (was dat het huis dat hij eerder had gekocht en onteigend werd?).

Eigenaar Waterschap de Oude IJssel

Vanaf eind 1920 ongeveer werd het land eigendom van het Waterschap de Oude IJssel en begon de vergraving. Het werk werd gegund aan aannemer B. Bruil uit Doetinchem voor een bedrag van f 52000,-⁵⁹. Gedurende de uitvoering in 1920 en 1921 trad een vertraging op door de vondst van een eiken paalfundering. De meerkosten daarvoor werden na enig getouwtrek gedeeld door Waterschap en de gemeente Doetinchem⁶⁰. Deze paalfundering is dan waarschijnlijk het door H. Stam aangehaalde restant van de oude middeleeuwse Haper watermolen⁵.

Vervolg Charlotte Petronella Herfkens

Na de verkoop van haar eigendommen op de Haperkloot verhuisde Charlotte Petronella Herfkens naar het huis dat in 1904 was gebouwd door Hermanus Winters aan de Wijnbergeweg 44 te Doetinchem. Daar woonde zij tot haar overlijden in 1944. Dit huis staat nu nog aan de Wijnbergseweg 44, weliswaar met enige verbouwingen maar nog steeds heel herkenbaar. Het huis werd ontworpen door architectenbureau H. Ovink in 1903 in opdracht van Hermanus Winters⁶¹. De bouw was gereed in 1904 en koste f 1694,-⁶².

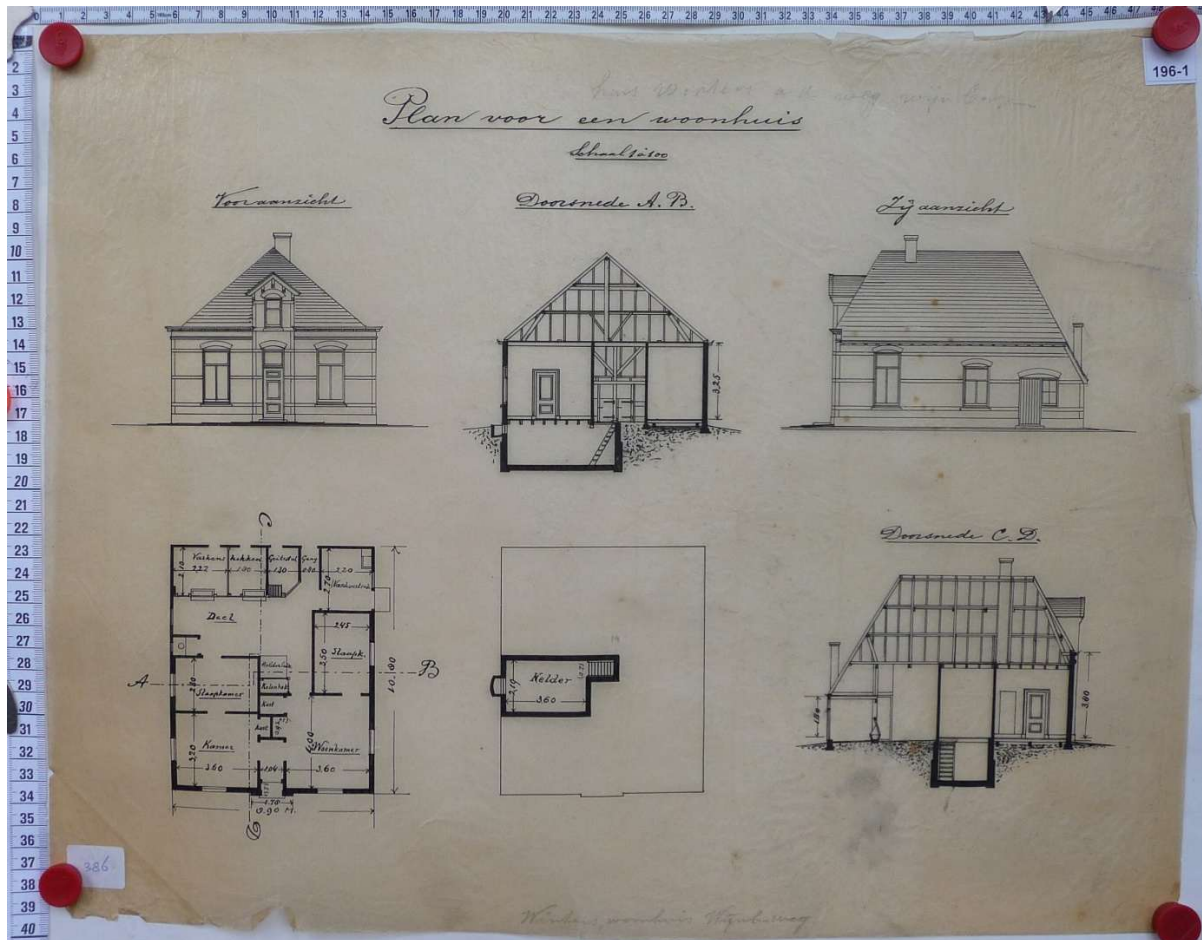
⁵⁸ Delpher, De Graafschapbode, 24 september 1920

⁵⁹ Delpher, De Graafschapbode, 8 oktober 1920

⁶⁰ Delpher, De Graafschapbode, 2 december 1921, 27 mei 1924 en 28 april 1925

⁶¹ ECAL, 1117 Architectenbureau H Ovink te Doetinchem, 1867-1980 (2013), inventarisnummer 196 1903

⁶² Delpher, De Graafschapbode, 19 en 31 december 1903

Figuur 18 Bouw woonhuis architect Ovink in opdracht van Hermanus Winters 1903

Figuur 19 Huis aan de Wijnbergseweg 44 te Doetinchem (Google 2025)

Charlotte Petronella Herfkens koopt dit huis op sectie B729 met oppervlakte 5.60 are op 7 mei 1917 van Hermanus Winters via notaris JJ van Gorkom⁶³ voor een prijs van f 2900,-. Hermanus Winters is dan directeur van de gasfabriek in Groenlo sinds 1911 en woont ook in Groenlo sinds 1911. Hermanus Winters biedt het huis te koop aan in 1911 (na zijn benoeming in Groenlo) via notaris van Gorkom⁶⁴ ⁶⁵, maar de definitieve veiling voor verkoop op 17 augustus 1911 is niet geregistreerd door de notaris. Blijkbaar is de verkoop niet doorgaan en neemt Hermanus Winters een hypotheek van f 500,- op het huis op 23 augustus 1911⁶⁶. Hij is naar Groenlo verhuisd op 29 augustus 1911.

Charlotte Petronella Herfkens neemt op 20 juli 1917⁶⁷ een hypotheek van f 1000,- op het huis B729, geldverstrekker is Coenradina Jacoba de Jong weduwe van Bernardus Scholten. Bij het overlijden van CJ de Jong op 28 februari 1919 in Nijmegen is er nog een vordering van f 725,- op Charlotte Petronella Herfkens.

⁶³ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JJ van Gorkom, inventarisnummer 107 1917, akte nummer 94 7 mei 1917

⁶⁴ Delpher, De Graafschapbode, 15 en 29 juli, 2 augustus 1911

⁶⁵ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JJ van Gorkom, inventarisnummer 100 1911, akte nummer 42 3 augustus 1911

⁶⁶ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JJ van Gorkom, inventarisnummer 100 1911, akte nummer 57 23 augustus 1911

⁶⁷ ECAL, 3012 Notarissen in de gemeente Doetinchem, 1812-1935, JJ van Gorkom, inventarisnummer 107 1917, akte nummer 94 7 mei 1917